

I

**Рим, 799 г. от основаването на града
(46 г. сл. Хр., лятото)**

Дванайсетият ден преди Календите на юни

Големият *domus* бе празнично украсен за банкетата в чест на новия консул. В действителност Павел Метроний щеше да изпълнява престижната длъжност само няколко месеца вместо за целия период на определената година, тъй като на император Клавдий, който заемаше постоянно поста втори консул, му се налагаше да удовлетвори желанието на голям брой кандидати за тази длъжност. Това обаче не я правеше по-малко желана или церемонията по встъпването в нея не така пищна: в атриума на Метроний вече бяха разположени ликторските снопове с надвиснала над тях секира, древни символи на власт, която в действителност от доста време принадлежеше вече не на консулите, а на императора.

– Публий Аврелий Стаций, римски сенатор! – обявиха гръмогласно робите *nomenclatores* и Аврелий, пременен, както е прието, със сенаторските си одежди: тога и туника, украсени с *laticlavius*, черни *calcei* с *lunula* от слонова кост, бе въведен във вестибюла на *domus*, където се провеждаше банкетът.

Без да се мае, една елегантно облечена матрона се откъсна от групата на гостите, за да го посрещне, а при всяка нейна стъпка грижливо прибраните ѝ в прическа русо-червени къдрици се разлюляваха.

„Достатъчно млада и много привлекателна“ – прецени сенаторът, възхищавайки се на грациозните ѝ движения, игриви очи, лице, толкова фино, че да изглежда почти превзето, и изкусно подчертана с алено червило уста.

– *Ave*, Публий Аврелий! Аз съм Корелия, съпругата на консула. Чувала съм да се говори за теб и от доста време исках да се запознаем.

– О, богове, голяма отговорност е за мен да не разочаровам първата дама на Рим! – подкачи я патрицият, надявайки се, че никой няма да предаде думите му на императрица Месалина, истинската господарка на Вечния град, която със сигурност щеше да се засегне.

– Честно казано, клюките, които се шушукат по твой адрес, са такива, че нито една сваятна жена не би дръзнала да ги съобщи на публично място... – прошепна му лукаво матроната.

– Довод в повече, за да съм на нивото на твоите очаквания, благородна Корелия – отвърна ѝ патрицият с безсрамна усмивка.

– Нахалник! – порица го тя, без да успее да прикрие доволната си усмивчица; след което се оттегли набързо към вестибюла, за да посрещне и другите гости.

Публий Аврелий се забавляваше истински, докато я наблюдаваше как кокетничи с всички, без никакви изключения, показвайки се особено внимателна към онези, които можеха да се окажат полезни за кариерата на съпруга ѝ. Случи се така, че старият Лентул, отдавнашен сенатор от най-консервативната фракция, се сдоби с деликатна милувка по плешивото теме; докато едилът Постум, който обаче беше слабо представен в палатите на властта, трябваше да се задоволи само с очарователната ѝ усмивка. Но за всеки присъстващ мъж тя имаше по нещо: пърхане с мигли, дрезгава въздишка, поглед, изпълнен с толкова намеци, че да го накара да се почувства като единствения ценен мъжкар сред други сто хиляди.

Патрицията я погледна с възхищение: между него и атрактивната съпруга на консула се беше породило някакво незабавно взаимно привличане, от което той искаше на всяка цена да се възползва, още повече че временното отсъствие на неговата неизпускаща нищо приятелка Помпония му оставяше поле за действие...

– Публий Аврелий Стаций, открих те най-накрая! Имам нужда от една услуга, която мога да поискам само от теб! – чу, че някой внезапно го повика.

Мъжът, който дърпаше гънките на тогата му, беше висок и строен, с изключително правилни черти на лицето. Спонтанната усмивка, съблазнителният поглед на сините очи и гъстите му коси с накъдрен от *calamistrum* бретон привличаха на мига симпатията на събеседниците му, особено тези от женски пол.

– Отдавна не сме се виждали, Антоний Фелиций! – каза сенаторът, поздравявайки стария си приятел.

– Нали знаеш как е, работа... – извини се бегло той, а Аврелий се направи, че е забравил как Фелиций не му се беше обаждал повече от деня, в който трябваше да му върне голям заем.

– Казаха ми, че и Марк Валерий се е завърнал в Рим след своя победоносен поход на изток. Надявам се да го видя тази вечер, така ще можем да си направим другарска среща и да си припомним добрите стари времена – предложи Аврелий.

Тогавата бяха все още трима младежи, изпълнени с мечти и надежди, а животът – пред тях, и имаха желанието да го изживеят пълноценно: кой знае как ли щеше да е, ако се видеха отново след двайсет години...

– Помниш ли колко се забавлявахме? По цели нощи изкръчмите на лов за жени! Но както ти казвах, утре имам решаващ разговор... – подхвана пак Антоний, изваждайки на показ най-очарователното си изражение.

– Още една златна възможност, нали? – въздъхна пат-

рицията, който определено не пропускаше да изрази смущението си, виждайки как правнукът на великия Марк Антоний се е унижил и стигнал до ранга на измамник в името и за сметка на безскрупулни спекуланти, готови да използват престижното му наследство за своите съмнителни трафици.

– Настъпи моят час, този път чувствам, че ще успея...

Сенаторът кимна нетърпеливо в знак на съгласие. Животът на Антоний беше обсипан с приказни възможности, но всичките пропуснати, и магически моменти, от които единствено злата съдба злощастно му бе попречила да се възползва.

– За съжаление, скъпи Аврелий, паричните ми запаси са замразени в инвестиции в недвижими имоти...

„Обичайното извинение, за да му мине номерът“ – помисли си патрицията, решен да не се остави да бъде умиловитен. Фелиций му дължеше вече планина от пари, които никога нямаше да намерят пътя си за обратно.

– В този момент и аз нямам подръка свободни капитали. Защо не се обърнеш към брат си? Сигурен съм, че няма да ти откаже тази услуга – измъкна се, посочвайки му едно човече на средна възраст, обгърнато в една от онези стари, тесни тоги, на които им бе минала модата поне от две десетилетия. В миналото името Токул е означавало богат, но и скъперник, а презрителният прякор, лепнат му от благородния му полубрат голтак, му пасваше идеално.

– Как не, онази скръндза Токул! – изръмжа Антоний, без да крие досадата си. – Знаеш добре, че той не може да ме понася!

Двамата Антониевци, помисли си Аврелий, не си приличаха по нищо. Колкото Фелиций беше красив, атлетичен и веселяк, толкова Токул – нисък, грозноват, по-стар с цели седемнайсет години от него, и с всички се държеше грубо и отблъскващо. По майчина линия Фелиций беше горд потомък на славните Корнелии, докато Токул – извънбрачен

син от младежката забежка на баща им с една освободена робиня. Въпреки това на смъртния си одър аристократът родител не бе се посвенил да припознае сина си от конкубинката като пълноправен свой наследник наравно със законния си наследник, разделяйки поравно оскъдното имане на древния си род, знатен, но не и толкова платежоспособен. И докато частта от наследството, поверена на благородния Фелиций, се разхищавала за безумни покупки, онази за първородния син плебей била инвестирана в търговията със скъпоценни камъни и му носела огромни печалби, превръщайки се в ядрото на едно от най-големите състояния в Рим.

Силен със своето велико име, Антоний навремето сключил брак с дъщерята на един богат конник, но дори и зестрата на съпругата му не се оказала достатъчна, за да запълни недостига. Затова феноменалният младеж стигнал дотам, че да живее в къщата на брат си, лишен дори от необходимия доход, за да може да влезе в сената и да заеме мястото на баща си. Мястото, ама че ирония, било напът да бъде дадено на жалкия, но много богат Токул, на когото много от сенаторите отдавна вече били длъжници...

– Той, внук на роб, ще надене туниката с пурпурната лента, докато аз, човекът, в чиито вени тече кръвта на Корнелиите и Метела, нямам с какво да вляза дори в конническото съсловие! – заоплаквал се Фелиций на ръба на отчаянието. – Макар че с разговора, за който ти говориш, нещата ще се променят, ще видиш! Ако не можеш да ми помогнеш по друг начин, дай ми назаем поне носилката си, за да мога да се представя достойно пред моите съдружници. А в случай че ти се намира някоя от онези широки елегантни тоги, които се използват сега, както и едно хубаво наметало... Впрочем... ние с теб носим един и същ размер!

– Мини през моя интендант и му кажи да ти даде, каквото ти трябва – позволи му патрицият без много-много

бавене, тъй като беше нетърпелив да се раздели набързо с приятеля си използвач, за да успее да заеме стратегическо местоположение, от което да държи под око красивата Корелия.

Досадникът едва си бе тръгнал, когато Публий Аврелий чу недоброжелателен смях зад гърба си.

– Този път колко пари успя да ти измъкне брат ми? – подметна му Токул със зла гримаса.

– Греша, разказваше ми за една нова комедия – възради хладнокръвно Аврелий, на когото не му се нравеше да злослови за приятеля си. – При всички положения май ти не си я гледал... с такава цена на билета!

– Напротив, вчера вечерта бях там – засия от радост с тържествен блясък в очите другият, преди да покаже чистов новата си бронзова сенаторска карта, която му даваше право на запазено място в първите редици в Театъра на Марцел.

Всъщност Токул беше приет сред сенаторите наравно с най-известните имена на Рим. Аврелий, докато се настаняваше върху тапицирания триклинум, предположи, че ако не друго, то поне придобивката на *laticlavius* щеше да го подтикне да си поръча да му направят една по-широка тога.

В този момент стопанинът на къщата разля няколко капки вино по пода, призовавайки боговете, и даде началото на угощението. Веднага след това се появиха чиниите с *gustatio*: различни видове миди и охлюви, подправени с ароматни подправки, гръцки маслини и хляб от Пичено; цялата тази благодат, придружена със салати в изобилие, овкусени с чесън и рукола.

Публий Аврелий опита предястията с голям апетит, съзерцавайки приветливата Корелия, излегнала се до консула, щедро излагаща прелестите си под погледите на присъстващите.

– Казват, че съпругата на Метроний мърсува с жреца

на Юпитер – подхвърли до него възрастната Домицила, съперница на Помпония за титлата „най-добре осведомена матрона в Рим“.

Сенаторът, който от дългогодишната си дружба с твърде любопитната си приятелка се беше научил колко жизненоважни са злословията, не пропусна да наостри слух.

– Видя ли тогата на Токул? – отбеляза един друг сътрапезник. – От демодираната ѝ кройка бих се заклел, че е същата, която е носел баща му преди петдесет години на Комициите¹. Само скъперник като него, облечен по този начин, би дръзнал кракът му да стъпи в дома на консула!

Междувременно слугите заприихдаха с печените меса, а в центъра на големия *oecus* се бяха появили танцорките от Гадес, които щяха да забавляват пируващите, въртейки тела под звуците на антични чинели и дайрета. Докато правеше разсеян комплимент на Домицила, сенаторът долови как някой леко го докосна по ръката.

– Престани да обсебваш дамите, Аврелий, иначе другите гости няма да ми простят, че съм те поканила – отпрати му престорен упрек Корнелия, преди да го хване под ръка, за да го измъкне от ноктите на ужасната сплетница.

Подушвайки сочна клюка, матроната се опита да ги последва, но точно в този момент един непохватен роб сервитьор се спъна тронаво пред масата и съдържанието на пълната с мед амфора, която се готвеше да сервира, се изля като пълноводна река върху копринената *palla* на госпожата.

– Простете невниманието ми, *kyria!* – извини се некадърният слуга, а Аврелий се усмихна, разпознавайки александрийския акцент на Кастор, неговия несравним секретар, притекъл му се бързешком на помощ, за да го спаси от нея.

¹ Правоъгълен вътрешен двор с околоръстна колонада в античните жилищни и обществени сгради – бел. прев.

Миг по-късно сенаторът крачеше из перистила рамо до рамо с първата дама на Рим, питайки се наум кой ли е най-добрият начин, за да я покори.

– Хей, ето го най-накрая и нашия Валерий! – възкликна изведнъж Аврелий, защото бе забелязал в атриума пълководеца под ръка с някаква забележителна жена, от която се виждаха само гъстите ѝ черни коси, сплетени на тила. Валерий не се беше променил много през последните две години, установи патрицият, докато го наблюдаваше: все същите хлътнали, неспокойни очи, волева челност и типичния начин, по който изкривяваше раменете си, сякаш за да поиска извинение за внушителното си телосложение.

Пълководецът веднага тръгна към него.

– Откога не сме се виждали, Аврелий! – каза развълнувано.

– Връщаш се обгърнат в слава; говори се, че са ти организирани тържествено посрещане с овация... тъй като триумфът се полага вече само и единствено на императора! – поздравя го патрицият.

– Ако знаеш колко имам да ти разказвам... Но не и тук сред тази навалица. Нека да се видим насаме в някой от следващите дни!

В този момент жената, която го придружаваше, се обърна и се разкри изключително правилният ѝ профил с гъста вежда с решителна извивка и високо гордо чело, което Публий Аврелий би разпознал сред хиляди такива. Патрицият почувства тръпка, която полази по протежението на гърба му, и прехапа устни, сякаш е видял призрак. Преди още да успее да отвори уста, двамата вече бяха изчезнали сред тълпата от гости.

Корелия подръпна нетърпеливо гънките на тогата му.

– Искам да ти покажа нещо, Аврелий. Съпругът ми, който е наясно със славата ти на експерт по изкуствата, ме помоли да те накарам да направиш оценка на етруската бронзова статуетка, която му е предложил някакъв ан-

тиквар от фамилията Саепта Юлия – каза непринудено, повеждайки все още слияния сенатор към вътрешните стаи в домуса, до които музиката на флейтите и шумотевицата от празненството достигаха в по-тиха и смекчена форма.

Корелия притвори дърворезбованата врата на таблинума и поведе госта си в полумрака, осветяван само от отблясъците на факлите, проникващи през прорезите в дървото. Едва направила няколко крачки, падна лошо, потискайки вика си. Аврелий се затича да ѝ помогне.

– Лошо ли се удари? – попита загрижено и не без да забележи, че матроната, докато се изправяше, остана в прегръдката му миг по-дълго от необходимото за това време.

„*Ars amandi*, трета част“ – припомни си сенаторът, който познаваше отлично известния наръчник за съблазняване на Овидий, *praeceptor lascivi amoris*, превърнал се вече в най-четения автор в Рим.

– Утре – прошепна на матроната, без да се колебае, – в петия час, пред храма на Асклепий на остров Тиберина ще те чака носилка без никакви отличителни знаци по нея. Моите носачи знаят накъде да поемат.

– Не те разбирам – каза Корелия.

– Разбра ме много добре – отвърна ѝ патрицият, сигурен в действията си.

– Ама че невероятен грубиян! – възкликна жената, отдръпвайки се рязко от него.

Точно в този момент из коридора се разнесе раздраженият глас на Павел Метроний:

– Корелия, тук ли си?

Аврелий се скри чевръсто зад една завеса, докато госпожата пресрещаше съпруга си.

– Дай ми малко време, за да си сменя вечерната одежда, Павле, тази, с която съм облечена, е подгизнала вече от пот...

– Не бързай, скъпа моя... Между другото случайно да

знаеш къде изчезна сенатор Стаций? Искам да говоря с него.

– Видях го в лятната трапезария сред група матрони.

– Отнасяй се добре с него, моля те, той е човек с власт. Но не му се доверявай напълно; носи му се славата на съблазнител и би могъл да изтълкува неправилно твоята любовност.

– Бъди спокоен, моя е грижата да го сложа на мястото му – увери го съпругата, докато междуременно сочеше на патриция един второстепенен коридор, през който да се измъкне скришом.

Миг по-късно Публий Аврелий влизаше отново в главната зала точно навреме, за да го забележи Метроний в компанията на групичката от накичени със скъпоценности госпожи.

– Бих искал да разменя няколко думи с теб, Аврелий. Би ли ме последвал? – каза консултът, отмъквайки го нанякъде.

Не след дълго двамата вече седяха на дълга маса от черен мрамор, отрупана с навити на руло папируси.

– Ако сметките ми са верни, Публий Аврелий, трябва да си на четиресет и три години – започна Павел Метроний, подхващайки темата, която сенаторът предпочиташе да не засяга.

– Все още ненавършени – уточни обаче патрицията.

– Женил си се само веднъж, малко след като си навършил двайсет години, за една по-възрастна от теб жена, за която това е бил трети брак...

– Започнахме да се счепкваме, когато тя все още не беше свалила сватбения си *flammeum* – обясни Аврелий с леко раздражено изражение, тъй като не желаше за нищо на света да си припомня своя краткотраен брак с Фламиния.

– Значи доста петилетки живееш вече при тъжни и тежки условия...

Сенаторът, който обаче беше много щастлив от приятното си съществуване, което водеше като богат епикуреец, чието битие бе изпълнено с радостта от книгите, слугите, приятелите и голям брой красиви дами, погледна глупаво консула.

– Много добре знаеш, че в императорския дворец не гледат с добро око на онези аристократи, които отказват да се оженят... – притисна го Павел Метроний.

– Плащам висок ергенски данък точно за да се възползвам от тази привилегия – уточни Публий Аврелий.

– Защо ти е цялото това разхищение, когато би могъл да се радваш на приятна компания?

– Не се чувствам самотен, Метроний; под моя покрив живеят почти сто и петдесет роби.

– Дори и така да е... но кой ще те подкрепя в беда, кой ще те утешава в трудните моменти?

Патрицият усети как една студена тръпка премина през гърба му. Всъщност започваше да разбира накъде бие събеседникът му.

– Нека веднага уточним едно нещо – презастрахова се незабавно той. – Изобщо не се нуждая от съпруга.

– Искаш да кажеш, че са ти достатъчни тези на другите? – възкликна Метроний с ехидна усмивка в знак на мъжка солидарност, която никак не се хареса на сенатора. – Съпругата на твоя колега Лентул, благородната Лолия Антонина... ах, бях на път да забравя и младата булка на банкера Корвин... – продължи Павел, потупвайки го поверително с едната ръка по рамото.

„Е, скоро и тази на току-що встъпилия в длъжност консул“ – каза си наум Аврелий, който продължаваше да се забавлява.

– Каквото и да ми кажеш, Павел Метроний, ще ти отговоря отрицателно. Няма да ти мине номерът.

– Дори и ако се касае за елегантна и образована жена, сродена по майчина линия с императорското семейство?

Говоря ти за племенницата ми Гая Валерия, която, както знаеш, остана наскоро вдовица.

– Искаш да кажеш, сестрата на генерал Марк Валерий Цепион ли? – възкликна обнадежденият Аврелий: ето значи кого е зърнал, когато му се стори, че му се привижда призрак! – Тя в течение ли е на тази история?

– Не виждам причина да се противопостави; ти си отлична партия... И така, какво да предам на пълководеца?

– Измисли някакво извинение, кажи му, че съм влюбен в друга жена – каза с досада патрицият.

Консултът поклати глава.

– Гая Валерия е от онзи тип старовремски жени, които са готови да не обръщат внимание на чара на слугините, да понасят присъствието на куртизанки под своя покрив и да се направят, че не забелязват, ако на публично място съпругът им тича след дамите... Помисли, Стаций, жена с нейния стил, възпитана по стар тертип, ще те остави да имаш максимална свобода. Гая Валерия е олицетворение на дискретността, говори перфектно гръцки и латински, познава класиците и е считана за изкусна поетеса. Освен всичко това е и много красива.

– Добре, напомни ѝ обаче колко аз, обратно на нея, съм арогантен, антипатичен и отблъскващ – избухна Аврелий, раздразнен още повече. – Кажи ѝ, че пия като смок, срещам се с отрепките на обществото, досаждам на всяка жена, която ми е подръка, и живея с множество нахални робини, които ще имат грижата да я торможат от сутрин до вечер.

– О, небесни божества, но защо? – настоя консултът, без да направи нищо, с което да прикрие своето разочарование.

– Защото не искам... „Не искам и не мога“ – помисли си патрицият. – Аз лично ще обясня на Валерий: ние сме близки приятели; дори се учудвам, че след като ме познава толкова добре, ми отправя такова предложение.

– Правиш грешка, Публий Аврелий. Аз също бях отявлен враг на брака, преди да се запозная с Корелия. Сега обаче съм щастлив мъж, въпреки че се налага да съм праволинеен: жена ми робува на доста строги принципи относно съпружеската вярност!

С цялото си сърце Аврелий си пожела консулт да греши. Впрочем, за да разбере дали греши, не му оставаше друго, освен да изчака до утре.

II

Единайсетият ден преди Календите на юни

Беше почти обяд, когато Публий Аврелий, излязъл в отлично настроение от вилата си на хълма Яникул, се спря, за да се възхити на своя град, който се разпростираше отгатък Тибър като полегнала жена, която току-що се е откъснала от прегръдката на любовника си. Докато очите му блуждаеха над арените и големите базилики, чак до хълма Капитолий, където златните керемиди върху храма на Юпитер блестяха на слънцето, патрицият благодари един път в повече на сляпата съдба, че се е родил римски гражданин, когато огромни маси народ все още тънеха във варварство и робство.

– Хей, къде сте? – извика, застанал на площадчето, потърсвайки по навик верните си нубийски носачи, но след това се сети, че ги беше отстъпил на Антоний Фелиций за целия ден, и извика един обществен паланкин.

Преди да се отправи към дома си, хвърли последен поглед на крайградската си резиденция, купена на смешно ниска цена от министър Нарцис, благодарение на коварната измама на Кастор, секретаря му – „момче за всичко“, на когото всякакъв тип мошеничества страшно му се удаваха. Ремонтът ѝ, започнал след нахлуването на пострадалите от наводнението, които бяха намерили подслон в нея по времето, когато Тибър бе излязъл катастрофално извън бреговете си, все още продължаваше, но господар-

ските покои, почистени и белосани, бяха повече от удобни да посрещат дамите му, желаещи дискретност, най-вече чаровната съпруга на консула, която си бе тръгнала няколко мига преди това.

– Към хълма Виминал! – заповяда патрицият и след малко носачите достигнаха до остров Тиберина, завивайки зад Театъра на Марцел, за да избегнат хаотичното задръстване по Императорските форуми. Набързо се озоваха на Аргилетум и започнаха да се катерят към Викус Патрициус, чак до върха на хълма, където далече от градската суматоха се издигаше старинният дом на Аврелиите.

Сенатор Стаций слезе от носилката и блажено се протегна. Все още долавяше върху тялото си парфюма на Корнелия, с която беше прекарал дълга и много приятна утрин, и когато прекрачи, свирукайки си, прага на своя *domus*, се чувстваше благоразположен към целия свят.

– Добре ли се забавлява, *domine*? – попита го безочливо Кастор.

– Много – призна си развеселено Аврелий. – Корнелия е деликатна жена и фактът, че се е омъжила за Павел Метроний, подправя авантюрата ни с щипка неизвестност; превръща я, така да се каже, в по-интересна... Излагането на някоя и друга умерена опасност упражнява стимулиращ ефект върху мен.

– Ако това са били силните усещания, които си търсил, тогава си изпуснал голяма възможност: Антоний Фелиций е бил току-що намушкан с нож близо до Форум на Август, докато е слизал от *твоята* носилка, облечен с *твоите* дрехи!

– Аврелий, Аврелий, добре ли си? – извика Помпония, докато влизаше тичешком в таблинума, разминавайки се с *vigiles*, които си тръгваха, след като бяха разпитали сенатора.

Чак след като беше напълно сигурна, че приятелят ѝ е жив и здрав, матроната се отпусна на дивана с покрусена физиономия:

– Дотърчах дотук със свито сърце; казаха, че си умрял!

– Кураж, *domina*, нищо не се е случило: гърбината на господаря е яка – утеша я секретарят. – Изпращам един слуга, за да успокои конника Сервилей, твоя августейши съпруг, и веднага след това ще ти приготвя нещо питателно.

– Благодаря ти, Касторе, но съм на диета – възкликна госпожата, която стоически отказваше храна заради опитите да намали теглото си. – Докторът ми позволява само студена вода.

– Водата подува прекомерно стомаха, докато виното абсорбира мазнините – придаде си важност александриецът, размесвайки с вода добре отлежалото Фалерно. – Това ще ти помогне да се отпуснеш, докато чакаме Хортензий да приготви вечерята.

Archimagirus на Публий Аврелий се славеше като най-добрият готвач във Вечния град и чувайки името му, лаконата Помпония се почувства изкушена.

– Моля те, само маруля или сос от накъсани на дребно билки – прие колебливо.

– Същите подправки, които Хортензий използва за своите прочути равиоли с плънка от свинско месо! Със сигурност ще ти харесат и маринованите аспержи, спомагачи за бързо отслабване.

– Стига да са без никакви добавки...

– Разбира се, само с дужина яйчени жълтъци и няколко лъжици зехтин от остров Крит, от онзи хубавия – увери я Кастор.

Няколко секунди по-късно Помпония, която изгаряше от нетърпение да я убедят да хапне, вече се бе излегнала до сенатора в открития триклинум под лозниците.

– Цял Рим изпадна в смут, когато се разнесе мълвата,

че са дръзнали да покушат живота на сенатор. Добре, че убиецът не е уцелил истинската си мишена: не че имам нещо против Антоний, но – казано между нас – смъртта му не ми се струва голяма загуба – прецени безмилостно матроната, докато се подкрепяше след дългото гладуване.

Аврелий изпита известно неудобство, почти чувство за вина към човека, който може би е бил убит на негово място:

– Антоний Фелиций се радваше на голяма популярност във Вечния град. Без съмнение много жени ще останат неутешими, като се започне от съпругата му, която, доколкото разбрах, е бременна.

– Вдовица на по-малко от двайсет години; за нея ще е тежък удар! – съгласи се матроната. – Каж ми обаче имаш ли идея кой се е опитал да те убие?

Сенаторът разпери ръце:

– Абсолютно не... нямам нито един враг на този свят!

Кастор, който в този момент влизаше с кратер, пълен със затоплено сетино, избухна в неударим смях.

– Защо ти е толкова смешно? Може би познаваш някого, който би искал да ме види мъртъв? – попита смаяният сенатор.

– Цял куп народ, господарю – отговори гъркът. – Най-вече всички онези, които си вземал на подбив с твоите подигравки, или тези, чиито съпруги си съблазнил. Не, не се прави, че падаш от облаците, *domine* – добави след това пред Аврелий, който го гледаше с удивено изражение. – Отлично знаеш, че не навсякъде си добре приет. Освен това си твърде богат, което е предостатъчно, за да разпали завист; а пък и демонстрираш твърде недостатъчно уважение към онези неща, които съгражданите ти все още считат за свещени ценности, като семейството, религията, античните обичаи на предците и тям подобни глупости. Ако към това добавиш и изобилната доза от патрицианска арогантност, както и незаслужения ти късмет като любов-

чия, бих допуснал, че има мотиви да бъдеш мразен, при това в излишък.

– Кастор казва истината; не можеш да се правиш, че нищо не се е случило! – притисна го Помпония.

– Утре ще отида да изкажа съболезнованията си на Токул. Междувременно ще можеш ли да ме снабдиш с някаква информация за семейството му? – каза патрицият, осъзнавайки, че си мечтаеше престъплението да се окаже само плод на най-обикновено уреждане на сметки, в което той не е имал никакво участие.

Погледът на твърде любопитната матрона се оживи неестествено. Колекционирането на новини, скандали и клюки беше храна за душата ѝ и твърде рядко някоя тайна – дори тези от брачното ложе на Месалина – оставаше такава за нея, ако проявеше интерес, защото разполагаше с гъста шпионска мрежа, съставена от робини, прислужници, шивачи и фризьори, които държеше на служба при себе си.

– Междувременно и конникът Сервилий, който толкова добре се вписва в обществения живот, би могъл да ни съобщи нещо за Павел Метроний, новия консул – подсказа секретарят, който слагаше измамения съпруг начело на списъка със заподозрените.

– От къде накъде? – удиви се матроната.

– Чисто и просто от любопитство – побърза да я отклони Кастор. – На твоето място, господарю, бих държал под око и Лентул, банкера Корвин, най-възрастния член на сената Апий Остилий, министър Нарцис и много други, които си настъпил по мазола... а не на последно място, и нашата грациозна императрица.

– Ако е бил някой от тях, нямам изход – отбеляза Аврелий с нотка на примирение в гласа. – В Рим наемният убиец струва по-малко, отколкото луксозната куртизанка!

– Тогава въръжи робите и излизай само обграден от голяма свита! – настоя александриецът.

– Не, Касторе... – поклати глава патрицията. – Няма да е по-различно от това да се затворя собственоръчно в Мамертинската тъмница. Всъщност има само един начин, с който мога да се защита: да открия кой е убил Антоний Фелиций. Затова – на работа!

III

Десетият ден преди Календите на юни

Къщата на Токул в покрайнините на Субура приличаше донякъде на собственика си: ниска и незабележима, но въпреки това излъчваше солиден богаташки просперитет.

Колонадата около входната врата представляваше гъста плетеница от работилници и магазинчета, които следваха едно след друго без прекъсване, използвайки всяка педя от свободното пространство. По-голяма част от тях бяха златарски ателиета с оглед на това, че Токул беше едър търговец на скъпоценни метали, но не липсваха и дюкяни за платове, винарски изби и дори една скромна фабрика за печати.

Върху фасадата на зданието, боядисано в цвят „теракота“, минаваше само една широка светлосиня ивица от декоративни плочки, докато стените бяха изцяло голи, без никакви мозайки или фрески по тях.

Горният етаж гледаше към улицата през тесни отвори, по-скоро процепи, отколкото прозорци, сякаш ревнивият собственик искаше да попречи на любопитните да надничат в личното му пространство. От лявата страна на покрива, покрит с изпечени керемиди без антефикси, се издигаше малка пресечена и леко килната кула: началото на никога недовършения трети етаж, от който надзърташе малка тераса.

Нубийците донесоха Аврелий пред вестибюла и поставиха носилката му на земята. От погледа на сенатора не убегна гледката на силно наклонената напред каменна скамейка, предназначена за *clientes* в очакване на *sportula*, сякаш пестеливият стопанин на къщата е искал да я направи нарочно толкова неудобна, сякаш с цел, за да обезсърчи просителите му.

Аврелий, избърсвайки потта от челото си по вина на церемониалната одежда от дебела вълна, която буквално го задушаваше, но беше принуден да облече заради повода, си помисли, че всъщност Токул не опровергаваше славата си на скъперник, заради която си беше заслужил и прякора, докато неудобните сенаторски *calcei c lunula* измъчваха сгорещените му крака. Но пък щеше да е проява на лош вкус да отиде да изкаже съболезнованията си на сенатор, дори и скоро назначен, обут в отворени сандали под официалната тога...

– Име? – попита портиерът без никакъв свян пред сенаторското облекло на посетителя.

– Публий Аврелий Стаций.

Без да каже нито дума, лаконичният пазач му посочи атриума, претъпкан с хора.

Цветът на аристокрацията и конното съсловие си бяха дали среща в *domus* на Токул, за да почетат паметта на Антоний Фелиций, наследник на една от най-знатните фамилии в Рим. В действителност върху лицата на всички се беше изписало сдържано високомерие, с което подчертаваха, че само уважението към великото име на покойника ги е подтикнало към дома на този търговец с робско потекло.

Аврелий забеляза някой и друг колега от Курията, неколцина бижутери, както и множество непознати, които, дори и никога да не са познавали Антоний, усещаха належаща нужда да го оплачат, присъствайки лично на пищния погребален банкет в негова чест.

– Говори се, че на Токул му харесват хубавите вина... – потвърди един клиент, облизвайки устните си.

– Донесе ли си *тарра*? – попита го съседът му, докато си приготвяше широка покривка, която щеше да използва, за да събере в нея остатъците от трапезата.

– Разбира се, доволно голяма е! – увери го другият, подхилвайки се.

Изведнъж се възцари тишина и стопанинът на дома влезе заедно с вдовицата на Антоний, млада и доста незабележима жена, която вървеше на няколко крачки зад него.

Токул заради повода се беше облякъл помпозно, с чисто нова туника, върху която изпъкваше пурпурната ивица на *laticlavius*. Въпреки това от проникателния поглед, какъвто беше този на Аврелий, не можеха да убегнат някои детайли, които никак не бяха на мястото си: по тогата, която току-що бе излязла изпод ръцете на тъкача, продължаваха да си стоят линиите, получени при сгъването ѝ, а под пурпурния ѝ подгъв се подаваха двата му отворени калцеи с коркови подметки.

– Приятели и съграждани – започна домакинът, – не знам как да ви се отблагодаря, че се стекохте толкова многобройни, за да споделите с мен и Балбина скръбта ни, сполетяла ни заради тежката мъка, която ни застигна. Брат ми Фелиций беше обичан човек; щедростта му беше пословична, както и неговата жизнерадостна безгрижност, която го подтикваше да се хвърля пламенно в много похвални начинания. За съжаление, съдбата невинаги помага на най-добрите и рядко инициативите на Антоний, предприети с този великодушен ентузиазъм, абстрахиращ се от дребнавата полза, имаха пълен успех. Затова брат ми неколkokратно е бил принуден да се обърне към вас, за да ви поиска заеми, които със сигурност експедитивно е щял да ви върне, ако жестоката парка не беше прерязала скоропостижно нишката на живота му. Сега обаче тежестта

на неговите мъчителни дългове пада върху гърба на долуподписания, който се готви да ви ги изплати с цената на голяма лична саможертва; първата сред всички е отказът от изобилен погребален банкет, достоен за славата на покойния Фелиций.

– Каква прочувствена реч! – развълнува се един от присъстващите. – Но не разбирам какво точно означава...

– Че няма да се яде! – измърмори другарят му, размахвайки ненужната вече покривка.

– Не е възможно! – облещи очи друг клиент. – Традицията повелява...

– На това парвеню не му пука за обичаите!

– Нечувана наглост, прави си шеги с *mos maiorum*! Човек с име и престиж да бъде кремиран скришом, без да могат неговите приятели да прославят геройските му дела! – възкликна невярващо един разорен аристократ, който беше пропуснал обяда си, надявайки се на изобилното погребално угощение.

– Този проклет скъперник потъпква обичаите на предците ни! Поне сега, когато седи сред сенаторите, би трябвало да се съобразява с правилата! – протестира един едил, докато сред тълпата наставаше брожение.

Стопанинът на къщата успокои ропота на недоволство с авторитетен жест и присъстващите, със съсредоточено изражение, изписано върху лицата им, се подготвиха да изслушат края на речта му.

– Тъй като не искаме да ви откъсваме твърде дълго от вашите дела, приятели и съграждани, аз и Балбина ще се оттеглим веднага и уединим в голямата си мъка, която вие с вашето внимание поне малко облекчихте – заключи невъзмутимо Токул, след което хвана за ръка снаха си и я поведе навътре към *domus*.

Двамата се отпавиха с тържествена стъпка и набързо изчезнаха в някаква стая, чиято врата се хлопна изведнъж под носа на все още смутените гости.

– Ето какво се случва, когато се вкарват в сената дрипльовци, в чиито вени тече робска кръв! – възкликна изпадналият благородник.

– Това е скандално! – изкрещяха и другите, докато Аврелий избухваше в неудържим смях; ама че работа, Токул беше оставил тези използвачи с пръст в устата, без да му пука за никого и за нищо! За син на освободена робиня, влязъл в сената благодарение само на силното влияние на сестерциите, които притежаваше, показваше истинска смелост, отнасяйки се по този начин с високомерните приятели на брат си!

Междувременно лицемерната скръб, изписана върху лицата на опечалените, бързо се смени с възмутени гримаси. В рамките на няколко секунди атриумът се изпълни със звука на движещите се сандали, *calcei, soleae* и *caligae*, които затрополиха към изхода.

Публий Аврелий не се помръдна дори една педя. Все още стоеше опрян до тухлената колона, когато плешивата глава на Токул надзърна на входа на перистила.

– Онези лешояди отидоха ли си?

– Не всички – каза Аврелий, излизайки на открито. – Аз не съм гладен, следователно предполагам, че ми е позволено да поднеса съболезнованията си на Балбина.

– Ах, ти ли си, Публий Аврелий Стаций? Спести си коментарите, ако обичаш; представям си как вече си осъдил поведението ми като недостойно!

– Честно казано, твърде много се забавлявах... да можеше само да видиш някои физиономии! Очите на Лентул бяха почти изскочили от орбитите си, Пизон заекваше като някой малък пикльо, който вижда, че му открадват *ientaculum*, а черният дроб на претора Госпо почти щеше да се пръсне!

– Значи не си останал, за да ми изнасяш проповеди... – установи Токул, изпълнен все още с недоверие.

– Не, разбира се. Но те предупреждавам, че си спечели